

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Київської обласної ради

від 07 грудня 2023 року № 767-22-VIII

(в редакції рішення Київської обласної ради

від 16 травня 2024 року № 931-26-VIII)

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
розвитку культури Київської області
на 2024-2026 роки

м. Київ
2024

ЗМІСТ

стор.

Паспорт Програми	3
I. Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма.....	5
II. Мета Програми.	10
III. Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники	10
IV. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем, обсягів та джерел фінансування	11
V. Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності...	12
VI. Координація та контроль за ходом виконання Програми.....	13
Додаток 2 Ресурсне забезпечення Програми	15
Додаток 3 Напрями діяльності та заходи програми.....	16
Додаток 4. Результативні показники Програми	21

ПАСПОРТ
Комплексної програми розвитку культури Київської області
на 2024-2026 роки

1.	Ініціатор розроблення Програми	Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади/органу місцевого самоврядування про ініціювання розроблення Програми	Розпорядження Київської обласної державної адміністрації від 14 вересня 2023 року № 947 «Про ініціювання розробки проєкту Комплексної програми розвитку культури Київської області на 2024-2026 роки»
3.	Дата, номер і назва розпорядчого документа про схвалення проєкту Програми/змін до Програми	Розпорядження Київської обласної державної адміністрації від 24 вересня 2023 року № 1322 «Про схвалення проєкту Комплексної програми розвитку культури Київської області на 2024-2026 роки» Розпорядження начальника Київської обласної військової адміністрації від 01.05.2024 № 463 «Про схвалення змін до Комплексної програми розвитку культури Київської області на 2024-2026 роки»
4.	Розробник Програми	Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації
5.	Співрозробники Програми	Департамент культури Київської обласної державної адміністрації облдержадміністрації, обласні відділення Національних творчих спілок України (за згодою)
6.	Головний розпорядник коштів	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації
7.	Відповідальний виконавець Програми	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації
8.	Учасники Програми (співвиконавець)	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації, установи культури обласного підпорядкування

		(за згодою), обласні відділення Національних творчих спілок України (за згодою)
9.	Термін реалізації Програми	2024-2026 роки
9.1.	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	Програма розрахована на три роки
10.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми (для комплексних програм)	Обласний бюджет
11.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього	28 987,3 тис. гривень (2024 рік – 8 746,8 тис. грн) (2025 рік – 10 262,3 тис. грн) (2026 рік – 9 978,2 тис. грн)
	у тому числі:	
11.1.	коштів державного бюджету	-
11.2.	коштів обласного бюджету	28 987,3 тис. гривень
11.3.	коштів інших місцевих бюджетів	-
11.4.	кошти небюджетних джерел	-

I. Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма

Сфера культури є найчутливішим показником реалізації прав людини, зокрема таких, як право на ідентичність, національну пам'ять, почуття власної гідності та соціальної злагоди. Саме культура, що заохочує до найрізноманітніших форм творчого самовираження і водночас вивчення та оновлення традицій, сприяє розвитку творчої економіки, інноваційної політики та активній участі громадськості в побудові сучасної та демократичної держави.

Київська область має потужні можливості для розвитку культури, збереження національно-культурної спадщини. Мережа установ, що створюють умови для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури та задоволення культурних і духовних потреб жителів Київської області, включає 1719 установ і закладів культури: 784 клубних закладів, 817 бібліотек, 63 мистецькі школи сфери культури, 45 державні музеї, 2 парки культури та відпочинку та 14 установ і закладів обласної комунальної власності (3 бібліотеки, 2 заповідники, 8 музеїв, Академія мистецтв ім. П.Чубинського, Київський академічний обласний музично-драматичний театр ім. П.К.Саксаганського, обласний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи, обласний центр охорони і наукових досліджень пам'яток культурної спадщини).

Аналіз соціокультурної ситуації в області свідчить, що, не зважаючи на наслідки повномасштабного вторгнення РФ на територію України, окупацію населених пунктів області, пошкодження, складні економічні умови, вдалося зберегти мережу установ культури і мистецтва, мистецьких навчальних закладів, кадровий потенціал галузі, забезпечити підтримку професійного і аматорського мистецтва, художньої творчості.

За останні роки (ще до оголошення в Україні режиму воєнного стану) було досягнуто певних позитивних зрушень у формуванні гармонійного культурного середовища Київської області, спадкоємності кращих мистецьких традицій. Відродження традиційної культури, популяризація та розвиток аматорського та професійного мистецтва, гастрольна діяльність, сприяли залученню жителів області до участі в аматорських формуваннях та змістовному дозвіллі, а також інтеграції в сучасне життя регіону (клуби, об'єднання за інтересами, навчання комп'ютерних компетенцій тощо).

У попередній період увага в області приділялась проведенню різноманітних культурно-мистецьких заходів, конкурсів, фестивалів та концертних програм до ювілейних дат, державних, регіональних та професійних свят. У цьому напрямку і сьогодні є намагання втілити нові проекти, де поєднується сучасність з фольклорними та народними традиціями. Участь художніх колективів та виконавців у всеукраїнських та міжнародних культурно-мистецьких проєктах сприятиме інтеграції Київщини у всеукраїнське та світове співтовариство.

Значну роль у залученні найширших верств населення до надбань традиційної культури та мистецького аматорства відіграють клубні заклади. В клубних закладах – головних осередках розвитку аматорського мистецтва та народної творчості працює 3156 художніх колективів та любительських об'єднань, з них понад 1360 – для дітей. Учасниками клубних формувань є понад 37 тис. осіб. Клубні заклади є базовими закладами культури, діяльність яких спрямована на задоволення культурно-дозвіллевих потреб жителів області, розвиток усіх видів і жанрів самодіяльної народної творчості, аматорського мистецтва.

Важливу роль в культурному житті області відіграють бібліотеки. Сьогодні бібліотеки залишаються багатофункціональними культурними та інформаційними центрами, виконують широкий спектр функцій щодо збереження і передачі читацькій аудиторії інформації, знань, культури, організують навчання з обпанування новими інформаційними технологіями різних соціальних груп населення області. Послугами бібліотек щорічно користується близько 600 тис. читачів, з них близько 300 тис. осіб є читачами сільських бібліотек. У соціальній інфраструктурі села бібліотека посідає особливе місце. Для сільського мешканця бібліотека завжди була і є основним джерелом інформації, місцем, де зберігаються і шануються його культурні традиції, місцем для згуртування громади, обговорення актуальних місцевих проблем.

Музеї Київщини є скарбницею історичної та культурної спадщини, а музейні експонати - носіями безцінної інформації про історію та культуру рідного краю. В музеях та заповідниках зберігається близько 400 тис. Одиниць музейного фонду, з них 12754 музейних предмети, що містить дорогоцінні метали та коштовне каміння. Щорічно музеї області відвідували в середньому 250 тис. осіб, проводиться понад більше 7 000 екскурсій. Музеї розглядаються як заклади, які надають широкий спектр послуг, реалізують культурні та соціальні програми, сприяють збереженню національної ідентичності.

Справжніми осередками розвитку мистецької освіти в області є мистецькі навчальні заклади, мережа яких складається з Академії мистецтв ім. П.Чубинського та мистецьких шкіл сфери культури- закладів початкової спеціалізованої мистецької освіти. Вони є міцним фундаментом, на якому базується музичний світ області від аматорства до професіоналізму, невід'ємною складовою формування і виховання духовної та художньо-естетичної культури особистості нашого суспільства. Мистецькою освітою охоплено понад 500 студентів Академії мистецтв ім. П. Чубинського, понад 16000 - учнів мистецьких шкіл. Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені П. Чубинського» - єдиний на Київщині навчальний заклад, який готує спеціалістів для сфери культури і мистецтва.

Для Київщини питання дослідження, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору) набувають особливого значення, насамперед у зв'язку з могутнім духовно-творчим потенціалом української традиційної культури, яка є головним чинником морально-естетичного самооздоровлення, збереження і розвитку української мови, відродження національної свідомості, духовності народу, підґрунтям розвитку професійного мистецтва.

Активізації творчої діяльності діячів культури, мистецтв, майстрів народної творчості сприяють обласні премії – Київська обласна літературна премія імені Григорія Косинки, Київська обласна премія в галузі народного мистецтва імені Петра Верни, Київська обласна премія в галузі образотворчого мистецтва імені Івана Сошенка. Заплановано запровадження 20 Київських обласних премій для видатних діячів культури Київщини.

Одним з визначальних пріоритетів діяльності закладів культури є зміцнення традиційної атмосфери міжетнічної толерантності та високого рівня взаєморозуміння між людьми, недопущення проявів ксенофобії, випадків міжнаціональної та релігійної ворожнечі, міжетнічної та расової нетерпимості. На території Київщини діють 1963 релігійні громади 39 церков та конфесій. Релігійні

організації області використовують 1693 культових та пристосованих під молитовні будівлі.

Київська область має багату історико-культурну спадщину. Вісім міст Всеукраїнського історичного значення, музейні заклади, 3961 пам'ятка культурної спадщини, включаючи давні поселення, городища, могильники, кургани, змійові вали, місця битв та історичних подій, археологічні пам'ятки, що занесені до Реєстру нерухомих пам'яток, пам'ятки національного та місцевого значення, серед яких більшість – це культові споруди XVI-XIX ст., в своїй системі розкривають широкі можливості для задоволення найвибагливіших культурно-пізнавальних потреб як жителів Київщини, так і її численних відвідувачів.

Відзначаючи позитивні тенденції в розвитку української культури і культури Київської області за останні роки (ще до повномасштабного вторгнення РФ на територію України), певне піднесення її ролі в справі духовного відродження суспільства, існує низка серйозних проблем, що суттєво гальмують процеси трансформації та подальшого інтенсивного розвитку культури та вирішення яких вимагає більш комплексного підходу та тривалих термінів реалізації.

Розвиток сфери культури протягом тривалого часу не був визначений пріоритетом державної політики, йому не приділялася належна увага та не надавалася підтримка з боку місцевої влади. Такий підхід негативно вплинув на рівень життєдіяльності закладів культури, до цього додалися масштабні руйнування закладів культури внаслідок окупації населених пунктів Київщини, що спричинило значною мірою виникнення негативних явищ та конфліктів в українському суспільстві.

Невідповідність чинної нормативно-правової бази та стандартів потребам розвитку галузі культури в цілому та діяльності окремих закладів культури зокрема, ускладнює реалізацію сучасних напрямів діяльності клубів, бібліотек, музеїв, мистецьких шкіл сфери культури.

Проведення реформи децентралізації влади в Україні та створення об'єднаних територіальних громад ставить перед закладами культури масштабні й складні завдання для пошуку нових підходів до менеджменту, вироблення нових механізмів реалізації культурної політики, зміни наповненості та оновленні змісту роботи закладів культури на місцях, залучення до роботи креативних менеджерів та активної громадськості. Сучасні заклади культури повинні позбутися застарілих форм та методів роботи і перетворитися на культурно-інформаційні центри розвитку громад, стати необхідними об'єктами для громадського спілкування, розвитку духовних потреб населення, центрами підтримки громадських культурних ініціатив, спільною платформою для різних людей для створення нового корисного прогресивного продукту.

Упродовж останніх років в області зберігається тенденція до скорочення базової мережі закладів культури, погіршення доступності культурних послуг, сповільнення темпів модернізації матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури закладів культури, зумовлена руйнацією, пошкодженнями, негативними факторами соціально-економічного, матеріально-фінансового характеру.

Основною проблемою сфери культури є відсутність стабільної системи фінансування закладів культури в обсягах, достатніх для ефективної діяльності і розвитку. Рівень фінансування в більшості не дозволяє галузі по-справжньому розвиватися, модернізувати матеріальну базу, забезпечити сучасним обладнанням та інструментами. Видатки місцевих бюджетів на модернізацію матеріально-

технічної бази, придбання довгострокового обладнання та проведення капітальних ремонтів закладів культури в основному складають не більше 3,0 % від загального обсягу фінансування.

Територіальні громади сільських, селищних рад не в змозі забезпечити в повному обсязі умови для повноцінного функціонування закладів культури та культурного обслуговування мешканців сільської місцевості. Незадовільний стан матеріально-технічної бази, особливо сільських клубів і бібліотек: більшість приміщень, обладнання та технічних засобів не відповідає сучасним вимогам культурного обслуговування та потребує здійснення технічного переоснащення та модернізації. Так, на сьогодні 295 клубних та бібліотечних закладів сільської місцевості потребують капітального ремонту, близько 25 закладів знаходяться в аварійному стані, не опалюються через відсутність системи опалення понад 400 закладів культури.

Бібліотеки області, зберігаючи свій потенціал інформаційних, дозвіллевих і культурно-просвітницьких закладів, сьогодні вкрай потребують модернізації матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів для трансформації своєї діяльності, створення культурних просторів, надання якісних бібліотечно-інформаційних та електронних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Великою проблемою залишається поповнення бібліотечних фондів на заміну списаної літератури, особливо сільських бібліотек 32,4 % бібліотек мають комп'ютери, більшість яких морально застарілі. Лише 2 обласні бібліотеки та 275 бібліотеки області (26,5%) мають доступ до Інтернету. Критичне відставання бібліотек сільської місцевості в комп'ютеризації та застосуванні нових інформаційних технологій, доступу до Інтернету.

У сучасних умовах відбувається поповнення музеїв експонатами з місць бойових дій, які також вимагають створення належних умов для їх зберігання та інших предметів музейного фонду України відповідно до сучасних вимог, впровадження новітніх технологічних процесів у роботу музеїв та проведення реекспозицій. В музеях області вкрай слабка матеріально-технічна база, що не дозволяє створити відповідну інфраструктуру для більш якісного обслуговування відвідувачів і надання платних послуг. Умови воєнного стану та хронічний брак фінансування на перше місце ставить питання безпеки музейних колекцій. У більшості музеїв відсутні системи відео спостереження. Значну загрозу становить зношеність комунікацій та стан музейних будівель та приміщень, відсутність фондосховищ, не відповідність приміщень вимогам температурного та вологісного режиму.

Культурна спадщина області потребує посиленої уваги і підтримки, зокрема, проведення інвентаризації та паспортизації об'єктів культурної спадщини, дослідження щодо їх реставрації. Більшість пам'ятників архітектури потребують термінового проведення протиаварійних, консерваційних робіт та рятувальних досліджень, також під дією природних та антропогенних факторів руйнуються пам'ятки археології, історії.

Упровадженню ефективної культурної політики консолідації перешкоджає відсутність системи дієвого міжрегіонального співробітництва та взаємодії. Формування єдиного культурного простору, впровадження нових культурних проєктів повинно стати основою для поживлення культурних, освітніх, мистецьких та наукових міжрегіональних зв'язків.

Потреба розвивати смислове поле українського культурного простору висуває особливі вимоги до вирішення проблем наповнення його відповідним контентом, що має працювати на популяризацію Київської області та її культурних цінностей в Україні і світі.

Серед актуальних питань - вдосконалення форм співпраці з осередками національних творчих спілок та національно-культурними товариствами, діяльність яких спрямована на популяризацію ідеї толерантності, боротьбу проти расової та національної неприязні, збереження, відродження та забезпечення подальшого розвитку культури національних спільнот, що сприятиме підвищенню рівня духовності суспільства.

Для успішної реалізації в області державної культурної політики консолідації принципово важливим є забезпечення життєдіяльності закладів культури та якісного рівня обслуговування населення, впровадження нових практик, урізноманітнення діяльності, підтримка інновацій у культурі. У контексті цивілізаційного поступу потребує перегляду та створення належних умов для забезпечення доступу населення до культурних послуг з урахуванням стрімких технологічних змін у сучасному світі, наближення матеріально-технічної оснащеності закладів культури до європейських стандартів.

Серед питань, що потребують особливої уваги, – виховання почуття національної гідності та патріотизму, відповідальності за майбутнє України, забезпечення розвитку культурного потенціалу області, відродження духовних традицій, формування у жителів області, зокрема, дітей і молоді, успадкування духовних надбань українського народу, виховання високодуховного, національно свідомого підростаючого покоління, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національно-патріотичних традицій, вшанування і відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України з 2014 рік. Цьому також сприятиме реалізація культурно-мистецьких проєктів, відзначення в області на належному професійному та мистецькому рівні ювілейних та пам'ятних дат.

Для стимулювання творчого процесу в області, активізації творчої діяльності необхідно створити умови для відзначення кращих здобутків, що утверджують ідеали гуманізму та українську національну ідею, високі духовні цінності, внесок у національне культурне відродження і становлення української державності.

Упровадженню ефективної культурної політики консолідації перешкоджає відсутність системи дієвого міжрегіонального співробітництва та взаємодії. Формування єдиного культурного простору, впровадження нових культурних проєктів повинно стати основою для поєднання культурних, освітніх, мистецьких та наукових міжрегіональних зв'язків.

Вищезазначені питання потребують розв'язання, завдяки збільшенню фінансування та послідовному спрямуванню коштів на створення сприятливих умов для проведення ініціатив для регіону культурно-мистецьких заходів обласного та всеукраїнського рівнів, модернізацію матеріально-технічної бази закладів культури та створення сприятливих умов для всебічного задоволення культурних потреб та культурних прав жителів Київської області, сприяння розвитку творчого потенціалу, творчій діяльності митців, творчих працівників, осередків творчих спілок; створення умов для збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору тощо) як головного джерела культурного розмаїття, сприяння діяльності

національних спільнот, гармонізації міжконфесійних та міжнаціональних відносин.

Вирішення існуючих проблем, подальший розвиток та удосконалення галузі культури Київської області, спрямування її на розвиток культурних традицій, збереження історичних цінностей, забезпечення доступності закладів культури для всіх верств населення, створення максимально сприятливих умов культурного обслуговування населення зумовлює необхідність прийняття Комплексної програми розвитку культури Київської області на 2024 – 2026 роки.

Програма розроблена відповідно до законів України «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про музеї та музейну справу», Довгострокової стратегії розвитку української культури — стратегії реформ, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 № 119-р, Указу Президента України від 18.08.2020 № 329/2020 «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму», Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки (затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 № 789-32-VII) та інших нормативних актів.

Програма відповідає Оперативній цілі 1.3. Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини Стратегічної цілі 1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки.

II. Мета Програми

Метою Програми є підвищення ролі культури в консолідації українського суспільства навколо національної ідеї, збереження національно-культурної спадщини, зміцнення і примноження культурного потенціалу області, формування цілісного інформаційно-культурного простору, створення умов для культурного розвитку і творчого самовираження, задоволення творчих, інтелектуальних та духовних потреб населення і широкого його доступу до культурно-мистецьких надбань, відродження духовних традицій, сприяння діяльності національних спільнот, забезпечення гармонізації міжконфесійних та міжнаціональних відносин.

III. Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники

Програма визначає напрями та пріоритети діяльності щодо розвитку творчого потенціалу та культурного простору Київської області, обґрунтовує ресурсні потреби на 2024-2026 роки.

Основними завданнями (напрямами) Програми є:

сприяння культурному і духовному розвитку, патріотичному вихованню жителів Київської області;

збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору тощо) як головного джерела культурного розмаїття;

сприяння розвитку творчого потенціалу, творчій діяльності митців, творчих працівників, осередків творчих спілок;

сприяння діяльності національних спільнот, гармонізації міжконфесійних та міжнаціональних відносин;

забезпечення діяльності із збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини, пам'яток архітектури;
 сприяння діяльності музеїв у сучасних умовах;
 здійснення заходів з відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України;
 меморіалізація місць пам'яті.

IV. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем, обсягів та джерел фінансування

Мета Програми досягається шляхом концентрації інтелектуальних, фінансових та матеріально-технічних ресурсів, покращення координації діяльності органів виконавчої влади, установ і закладів культури щодо вирішення найважливіших проблем.

Для розв'язання проблем галузі необхідно дотримуватись принципів планування та послідовності, чітко визначати перспективи з урахуванням усіх потреб галузі, використовувати цільове пріоритетне спрямування бюджетних коштів для вирішення першочергових завдань.

Для належного розвитку культури і мистецтва необхідно спрямувати дії місцевих органів влади на вироблення і впровадження нового погляду на функціонування галузі, системного підходу до питань її розвитку із застосуванням сучасних моделей культурної політики, що б сприяли динамізації культурних процесів, запровадженню ефективної моделі фінансування потреб галузі, збереженню та примноженню культурного потенціалу області.

Прагнення позиціонувати Київську область як регіон високої культури, що інтегрований в міжнародний культурний та інформаційний процес, потребує здійснення комплексу організаційно-управлінських заходів, спрямованих на оптимізацію умов функціонування установ і закладів культури, збереження та відтворення культурних традицій, активізацію культурного обміну з іншими регіонами України.

Серед основних шляхів та засобів вирішення проблем:

впровадження державних стандартів і нормативів надання культурних послуг та доступність до них громадян;

збереження і розвиток закладів культури, оновлення їх інфраструктури та змісту відповідно до вимог часу, створення нових об'єктів, розширення їхніх послуг;

зміцнення і примноження культурного потенціалу області, відродження духовних традицій, створення сприятливих умов для всебічного задоволення мистецьких надбань;

сприяння успішній інтеграції культури області в європейський і світовий культурний простір, налагодженню регулярних міжнародних

культурних комунікацій (механізму «культурної дипломатії»), участь у міжнародних та всеукраїнських культурно-мистецьких проєктах, конкурсах, фестивалях тощо;

створення окремих проєктів, орієнтованих на зміцнення комунікацій між регіонами у подоланні ціннісних та ідеологічних стереотипів;

збереження кращих традицій народного мистецтва, ремесел, самобутності української нації, створення позитивного іміджу та туристичної привабливості Київської області;

збереження, відновлення і популяризація пам'яток культурної спадщини та інших об'єктів, що становлять історичну і культурну цінність українського народу, формування сучасної інфраструктури музеїв, запровадження сучасних технологій та залучення жителів області до надбань історико-культурної спадщини;

збереження та промоція історико-культурних цінностей, використання потенціалу музейних закладів для розвитку туризму;

налагодження ефективних і професійних інформаційно-культурних зв'язків між регіонами та в межах області для поширення інформації про культурні здобутки та надбання, культурну спадщину та сучасну творчість;

підтримка творчих ініціатив, що сприяють створенню культурного продукту, формуванню та просуванню іміджу області як регіону з самобутньою історичною культурою та потужним творчим потенціалом;

забезпечення підтримки культурного продукту і провідної ролі митців та працівників культури у створенні, поширенні та збереженні національного культурного продукту;

стимулювання творчого процесу в області, активізація творчої діяльності, відзначення кращих здобутків, що утверджують ідеали гуманізму та українську національну ідею;

розвиток креативних індустрій, започаткування і підтримка креативних мистецьких проєктів, культурних ініціатив;

забезпечення доступу до культурного продукту шляхом відновлення, збереження та розвитку базової мережі закладів культури, збільшення їх фінансової і матеріально-технічної спроможності, створення умов для задоволення культурних потреб та забезпечення культурних прав жителів області, засвоєння та використання новітніх знань і технологій, збереження безцінної культурно-духовної спадщини.

Загальний орієнтовний обсяг фінансування заходів Програми на 2024-2026 роки становить 28 987,3 тис. гривень, в тому числі у 2024 році – 8 746,8 тис. гривень, у 2025 році – 10 262,3 тис. гривень, у 2026 році – 9 978,2 тис. гривень.

Фінансування заходів, визначених Програмою, здійснюється відповідно до вимог законодавства в межах загального обсягу видатків, передбачених в обласному бюджеті на відповідний рік.

Терміни реалізації Програми – 2024 – 2026 роки.

V. Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності

У результаті виконання Програми очікуються позитивні зміни в галузі культури, зокрема:

забезпечення реалізації в області державної політики у сфері культури, спрямованої на посилення консолідації суспільства та зміцнення національної ідентичності;

використання потужного потенціалу закладів культури для консолідації суспільства, підвищення якості життя населення, рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання;

подальший розвиток культури і мистецтва області, зміцнення духовних основ українського суспільства шляхом використання культурної спадщини українського народу, кращих народних звичаїв, традицій, обрядів;

налагодження системи дієвого міжрегіонального мистецького співробітництва, презентація творчих досягнень Київщини на всеукраїнському рівні, популяризація Київської області та її культурних цінностей в Україні і світі; підтримка творчих ініціатив, що сприяють створенню культурного продукту, формуванню та просуванню іміджу області як регіону з самобутньою історичною культурою та потужним творчим потенціалом;

розширення доступу до історико-культурних цінностей регіону;

поліпшення рівня культурного обслуговування населення Київської області, розширення доступу до культурно-мистецьких надбань;

зростання рівня духовності та патріотизму жителів Київської області;

відзначення кращих здобутків митців області, вручення обласних мистецьких премій, виплата 20 обласних премій видатним діячам культури і мистецтв Київщини;

збільшення відвідуваності закладів культури області, урізноманітнення діяльності, покращення культурного обслуговування, розширення доступу до культурно-мистецьких надбань;

створення умов для сприяння творчій активності громадян, культурного розвитку і творчого самовираження, задоволення творчих, інтелектуальних та духовних потреб людей, засвоєння та використання новітніх знань і технологій, збереження безцінної культурно-духовної спадщини;

перетворення музеїв та заповідників на відкритий універсальний простір та використання потенціалу музейних закладів для духовного збагачення жителів області;

задоволення інтелектуальних та духовних потреб населення;

формування іміджу Київської області шляхом організації культурно-мистецьких заходів, презентації творчих проєктів на всеукраїнському та міжнародному рівнях;

вдосконалення форм співпраці влади і церкви на Київщині, задоволення культурних, освітніх та інформаційних потреб національних меншин,

попередження конфліктів на міжетнічному та міжконфесійному ґрунті та гармонізація взаємин, толеризації суспільства.

Створення належних умов для подальшого повноцінного функціонування і розвитку галузі забезпечить зміцнення і примноження культурного потенціалу області, збереження та популяризацію унікальної культурно-мистецької спадщини, сприятиме суспільній злагоді, всебічному розвитку творчої особистості, дасть змогу більш ефективно задовольняти культурні потреби населення та надавати культурні послуги.

Збереження історичної пам'яті та відтворення колективної пам'яті суспільства, відзначення важливих подій, що впливають на розвиток культури. Сприяння вихованню майбутніх поколінь, нагадування про значення мирного співіснування та захисту прав людини. Вшанування пам'яті кожного, хто постраждав на цих локаціях та загалом в Україні.

VI. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Організація та виконання Програми покладається на Київську обласну державну адміністрацію та департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації.

Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації

щокварталу до 25 числа місяця, наступного за звітним періодом, надає звіт про хід виконання Програми та за рік до 25 лютого року, наступного за звітним, – до департаменту економіки Київської обласної державної адміністрації та Київської обласної ради.

Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації систематично здійснює обґрунтовану оцінку результатів виконання Програми та у разі потреби розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів, уточнення заходів, завдань, включення додаткових заходів і завдань, обсягів і джерел фінансування, переліку виконавців, строків виконання Програми тощо.

Заступник голови

Тетяна СЕМЕНОВА

**Ресурсне забезпечення
Комплексної програми розвитку культури
Київської області на 2024-2026 роки**

тис. грн

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми	2024 рік	2025 рік	2026 рік	Всього витрат на виконання програми
1	2	3	4	5
Обсяг ресурсів всього, в тому числі:	8 746,8	10 262,3	9 978,2	28 987,3
державний бюджет				
обласний бюджет	8 746,8	10 262,3	9 978,2	28 987,3
місцевих бюджетів				
кошти небюджетних джерел				

Додаток 2 до Програми

**Напрями діяльності та заходи Комплексної програми розвитку культури
Київської області на 2024-2026 роки**

№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів Програми	Термін виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування (вартість), тис. грн, в тому числі:			Очікуваний результат
						2024	2025	2026	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Сприяння культурному і духовному розвитку, патріотичному вихованню жителів Київської області	1.1.Забезпечення організації та проведення обласних культурно-мистецьких заходів з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	1570,0	1570,0	1570,0	Подальший розвиток культури і мистецтва області, збереження цілісності культури, зміцнення духовних основ українського суспільства шляхом використання культурної спадщини Українського народу, кращих народних звичаїв, традицій, обрядів; розширення доступу до історико-культурних цінностей регіону, сприяння процесам національно-культурного відродження суспільства, культурному і духовному розвитку, патріотичному вихованню жителів Київської області
		1.2.Реалізація мистецьких проєктів	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	450,5	270,5	721,9	
2.	Збереження та популяри-	Проведення культурно-	2024-2026	Київська обласна	Обласний бюджет	275,0	355,0	355,0	

	зація нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору тощо) як головного джерела культурного розмаїття	просвітницьких та мистецьких заходів, спрямованих на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва (традиційні календарні свята, фестивалі, майстер-класи тощо)		державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації					
3.	Сприяння розвитку творчого потенціалу, творчій діяльності митців, творчих працівників	3.1. Забезпечення вручення обласних премій (ім. Г. Косинки, ім. П.Верни, ім. І.Сошенка)	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	93,3	93,3	93,3	Стимулювання творчого процесу в області, активізації творчої діяльності, відзначення кращих здобутків видатних діячів культури ті мистецтв області, що утверджують ідеали гуманізму та українську національну ідею, високі духовні цінності, внесок у національне культурне відродження і становлення української державності
		3.2.Заснування та забезпечення вручення Київських обласних премій видатним діячам культури і мистецтв Київщини	2024	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	508,0	508,0	508,0	

		3.3. Забезпечення видання книг, каталогів, збірників, буклетів, альбомів з історії та героїзму сьогодення, духовного, культурно-мистецького життя Київщини, творчості провідних митців краю	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації, Київська обласна організація Національної спілки письменників України (за згодою), Київський осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України (за згодою) Київська обласна організація Національної спілки художників України (за згодою)	Обласний бюджет	700,0	840,0	980,0	Популяризація культурних надбань, поширення якісного і різноманітного вітчизняного культурно-мистецького продукту серед широких верств населення
4.	Сприяння діяльності національних спільнот, забезпечення гармонізації між конфесійних та міжнаціональних відносин	Проведення заходів, спрямованих на забезпечення гармонізації між національними та міжконфесійних відносин	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	350,0	525,5	350,0	Сприяння гармонізації державно-церковних та етнопонаціональних відносин, запобігання міжрелігійних та міжетнічних конфліктів

5.	Забезпечення діяльності із збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини пам'яток архітектури	5.1. Організація заходів з проведення моніторингу інвентаризації та паспортизації об'єктів культурної спадщини	2024 - 2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	800,0	1400,0	1500,0	Формування документації для державного обліку об'єктів культурної спадщини Виявлення пошкодження об'єктів пам'яток архітектури Київщини Збереження об'єктів пам'яток архітектури
		5.2. Організація обстеження об'єктів архітектури, які підлягають реставрації	2024 - 2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	200,0	400,0	600,0	Запобігання руйнування та використання пам'яток відповідно до ЗУ «Про охорону культурної спадщини» Збереження об'єктів культурної спадщини
6.	Сприяння діяльності музеїв у сучасних умовах	Реалізація проекту «Музей у смартфоні»	2024 - 2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	500,0	200,0	200,0	Популяризація діяльності музеїв шляхом доступності інформації в сучасних умовах, розширення кола «відвідувачів»
7.	Здійснення заходів з відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та	7.1. Створення експозицій, присвячених ветеранам війни, що брали участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	100,0	100,0	100,0	Підвищення рівня знань стосовно подій, пов'язаних із збройною агресією російської Федерації проти України, видатних осіб, борців за незалежність України

	недоторканості України								
8.	Меморіалізація місць пам'яті	8.1. Організація та проведення комплексу заходів спрямованих на розвиток та популяризацію місць пам'яті (інформаційно-експозиційні стенди, організаційно-технічні послуги щодо забезпечення постійно діючих та тимчасових виставок, виготовлення друкованих матеріалів, професійні дизайнерські послуги, послуги з написання статей та перекладу, послуги зі створення архіву)	2024-2026	Київська обласна державна адміністрація, Департамент культури та туризму Київської обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	3200,0	4000,0	3000,0	Збереження історичної пам'яті та відтворення колективної пам'яті суспільства, відзначення важливих подій, що впливають на розвиток культури. Сприяння вихованню майбутніх поколінь, нагадування про значення мирного співіснування та захисту прав людини. Вшанування пам'яті кожного, хто постраждав на цих локаціях та загалом в Україні.
	Всього					8 746,8	10 262,3	9 978,2	

**Результативні показники Комплексної програми розвитку культури
Київської області на 2024-2026 роки**

№ з\п	Назва показника	Одиниця виміру	Вихідні дані на початок дії Програми	2024 рік	2025 рік	2026 рік	Всього витрат на виконання Програми (тис.грн)
1	2	3	4	5	6	7	8
I	Показники продукту Програми						
1.1.	Кількість обласних культурно-мистецьких заходів з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	одиниць	12	13	13	13	4710,0
	Кількість учасників обласних культурно-мистецьких заходів з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	осіб		9400	10650	11750	
1.2.	Кількість реалізованих мистецьких проєктів	одиниць	3	4	2	6	1442,9
	Кількість учасників реалізованих мистецьких проєктів	осіб		4050	4700	5225	
2.	Кількість заходів, спрямованих на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва	одиниць	3	2	3	3	985,0
	Кількість учасників заходів, спрямованих на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва	осіб		1700	2950	3300	
3.1.	Кількість відзначених видатних митців обласними преміями	осіб	3	3	3	3	279,9
3.2.	Кількість видатних діячів культури і мистецтв Київщини, відзначених премією Київської обласної державної адміністрації	осіб	20	20	20	20	1524,0

3.3.	Кількість виданих книг, каталогів, збірників, буклетів, альбомів з історії та сьогодення області	примірників	350	1000	1200	1400	2520,0
4.	Кількість заходів, спрямованих на гармонізацію міжнаціональних та міжконфесійних відносин	одиниць	1	2	3	2	1225,5
	Кількість учасників заходів, спрямованих на гармонізацію міжнаціональних та міжконфесійних відносин	осіб		1100	1900	1950	
5.1.	Кількість об'єктів, що підлягають обстеженню радіолокаційними неруйнівними методами	одиниць	0	10	20	20	3700,0
	Кількість облікової документації на пам'ятки історії та архітектури	одиниць	0	59	83	103	
5.2.	Кількість обстежених пам'яток архітектури, які підлягають реставрації		0	20	40	60	1200,0
6.	Кількість послуг з розробки, забезпечення функціонування, адаптивності та регулярного оновлення сайту з додатковою реальністю «Музей у смартфоні»	одиниць	0	2	1	1	900,0
	Кількість відвідувачів сайту «Музей у смартфоні»	осіб	0	1500	2500	3500	
7.	Кількість експозицій, присвячених ветеранам війни, що брали участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України	одиниць	0	5	5	5	300,0
	Кількість відвідувачів експозицій, присвячених ветеранам війни, що брали участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України	осіб	0	400	500	600	
8.1.	Кількість інформаційно-експозиційних стендів	одиниць	0	8	10	10	10 200,0
	Кількість послуг щодо організаційно-технічного забезпечення постійно діючих та тимчасових виставок	одиниць	0	32	40	32	
	Кількість виготовлених комплектів друкованих матеріалів	одиниць	0	30	40	30	
	Кількість професійних дизайнерських послуг	одиниць	0	8	10	10	

	Кількість статей та перекладу	одиниць	0	100	140	160	
	Кількість історій та свідчень, що потребують створення архіву	одиниць	0	100	140	160	
II	Показники ефективності Програми						
1.1.	Середні витрати на проведення одного культурно-мистецького заходу з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	тис. грн	0	120,77	120,77	120,77	4710,0
	Середні витрати на одного відвідувача /учасника культурно-мистецьких заходів з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	грн.	0	167,02	147,42	133,62	
1.2.	Середні витрати на проведення одного мистецького проекту	тис. грн	0	112,625	135,25	120,317	1442,9
	Середні витрати на одного учасника культурно-мистецьких проєктів	грн		111,23	57,55	138,16	
2.	Середня вартість одного заходу, спрямованого на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва	тис. грн	0	137,5	118,33	118,33	985,0
	Середні витрати на одного учасника заходів, спрямованих на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва	грн	0	161,76	120,34	107,58	
3.1.	Розмір однієї обласної мистецької премії	тис. грн	0	31,1	31,1	31,1	279,9
	Розмір однієї Київської обласної премії на рік	тис. грн	0	25,4	25,4	25,4	1524,0
3.3.	Середня вартість однієї виданої книги	тис. грн	0	0,7	0,7	0,7	2520,0
4.	Середня вартість одного заходу щодо гармонізації міжнаціональних та міжконфесійних відносин	тис. грн	0	175,0	175,167	175,0	1225,5
	Середні витрати на одного учасника одного заходу щодо гармонізації міжнаціональних та міжконфесійних відносин	грн	0	318,18	276,58	179,48	
5.1.	Середні витрати на обстеження одного об'єкту радіолокаційними неруйнівними методами	тис. грн	0	20,0	20,0	20,0	3700,0
	Середні витрати на виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини	тис. грн	0	10,169	12,048	10,679	

5.2.	Середня вартість обстеження пам'ятки архітектури який підлягає реставрації	тис. грн	0	10,0	10,0	10,0	1200,0
6.	Середня вартість послуг з розробки, забезпечення функціонування, адаптивності та регулярного оновлення сайту з додатковою реальністю «Музей у смартфоні»	тис. грн	0	250,0	200,0	200,0	900,0
7.	Вартість однієї створеної експозиції, присвячених ветеранам війни, що брали участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України	тис. грн	0	20,0	20,0	20,0	300,0
8.1.	Середні витрати на встановлення та обслуговування одного інформаційно-експозиційного стенду	тис. грн	0	100,0	100,0	60,0	10 200,0
	Середня вартість послуг щодо організаційно-технічного забезпечення постійно діючих та тимчасових виставок	тис. грн	0	9,375	10,0	15,625	
	Середня вартість виготовлення одного комплекту друкованих матеріалів	тис. грн	0	10,0	10,0	10,0	
	Середня вартість професійних дизайнерських послуг	тис. грн	0	100,0	100,0	60,0	
	Середні витрати на написання однієї статті та її переклад	грн	0	4 500,0	3 928,57	3 125,0	
	Середні витрати на створення архіву однієї історії та свідчення	грн	0	5500,0	4642,86	3125,0	
III	Показники якості Програми						
1.1.	Динаміка кількості відвідувачів обласних заходів з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних та визначних дат	відсоток	0	0	13,3	10,3	4710,0
1.2.	Динаміка кількості учасників обласних культурно-мистецьких проєктів	відсоток	0	0	16,0	11,2	1442,9
2.	Динаміка кількості учасників заходів, спрямованих на популяризацію народної творчості, традиційного народного мистецтва	відсоток	0	0	73,5	11,9	985,0
3.1.	Динаміка відзначення митців обласними мистецькими преміями	відсоток	0	100	100	100	279,9
3.2.	Динаміка відзначення Київською обласною премією видатних діячів культури і мистецтв Київщини	відсоток	0	100	100	100	1524,0
3.3.	Динаміка видання книжкової продукції	відсоток	0	0	20,0	16,7	2520,0

4.	Динаміка кількості учасників заходів Спрямованих на гармонізацію міжнаціональних та міжконфесійних відносин	відсоток	0	100	72,7	2,63	1225,5
5.1	Динаміка обстеження об'єктів радіолокаційними неруйнівними методами	відсоток	0	0	100	0	3700,0
	Динаміка кількості виготовленої документації на об'єкти культурної спадщини	відсоток	0	0	40,67	24,09	
5.2.	Динаміка проведення інвентаризації та паспортизації пам'яток архітектури, які підлягають реставрації	відсоток	0	0	100	50	1200,0
6.	Динаміка кількості відвідувачів сайту з додатковою реальністю «Музей у смартфоні»	відсоток	0	0	66,7	40	900,0
7.	Динаміка відвідувачів експозицій, присвяченій ветеранам війни, що брали участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України	відсоток	0	0	25	20	300,0
8.1.	Динаміка встановлених та обслуговуваних інформаційно-експозиційних стендів	відсоток	0	0	25		10 200,0
	Динаміка послуг щодо організаційно-технічного забезпечення постійно діючих та тимчасових виставок	відсоток	0	0	25	-20	
	Динаміка виготовлення комплектів друкованих матеріалів	відсоток	0	0	33,3	-25	
	Динаміка професійних дизайнерських послуг	відсоток	0	0	25		
	Динаміка виготовлення статей та їх перекладу	відсоток	0	0	40	14,3	
	Динаміка створення архіву історій та свідчень	відсоток	0	0	40	14,3	